

Γυναίκα σκοτώνει Επίσκοπο

/ Το Συναξάρι της Πεμπτουσίας / Συναξαριακές μορφές

Ηλίας Α. Βουλγαράκης, Καθηγητής Θεολογικής Σχολής Πανεπιστημίου Αθηνών († 1999)

Το περιστατικό συνέβη το τέλος του 4ου αιώνα σε μια μικρή πόλη της Συρίας που λεγόταν Δολίχη. Αιτία τα πάθη που φούντωσαν ανάμεσα στους αιρετικούς αρειανούς εξαιτίας της τελικής νίκης της Ορθοδοξίας.

Για καταλάβουμε καλύτερα το συμβάν πρέπει να γνωρίσουμε σε αδρές γραμμές το ιστορικό πλαίσιο εκείνης της εποχής. Ο Άρειος, ιερέας στην Αλεξάνδρεια, εξαιτίας της αιρετικής του τοποθέτησής ως προς το δεύτερο πρόσωπο της Αγίας Τριάδας, τον Υιό, καταδικάστηκε το 318 από τοπική σύνοδο. Η τιμωρία του δεν τον συνέτισε. Αντίθετα τον ώθησε να διαδώσει την αίρεσή του από την Παλαιστίνη μέχρι τη Μικρά Ασία. Όταν ο Μέγας Κωνσταντίνος έγινε μονοκράτορας συγκάλεσε τον επόμενο χρόνο (325) στη Νίκαια γενική Σύνοδο, γνωστή σε μας ως Α' Οικουμενική, η οποία καταδίκασε επίσης τις θεολογικές θέσεις του Αρείου και τον ίδιο τον Άρειο. Το 336 πεθαίνει ο Μέγας Κωνσταντίνος και τον διαδέχεται ο γιός του Κωνσταντίνος (337-361). Αυτός, αντίθετα προς τον πατέρα του, υπήρξε οπαδός των αρειανών και αγωνίστηκε να επιβάλει τις θεολογικές του θέσεις με κάθε τρόπο και κυρίως με το διωγμό των ορθόδοξων επισκόπων και την αντικατάστασή τους από αρειανούς. Ο επόμενος αυτοκράτορας ήταν ο γνωστός Ιουλιανός ο Παραβάτης (361-363). Στη συνέχεια η ενός έτους βασιλεία του Ιοβιανού, φίλου των ορθόδοξων, ανατράπηκε από τον Ουάλη (364-

378), που συνέχισε την υποστήριξη των αρειανών και το διωγμό των ορθοδόξων.

Μεταξύ αυτών που διώχθηκαν τότε ήταν και ο Ευσέβιος, επίσκοπος από το 361 στα Σαμόσατα της Συρίας. Ο Ευσέβιος διακρινόταν για το ήθος του και συνδεόταν φιλικά με τον Μέγα Βασίλειο και τον Γρηγόριο Ναζιανζηνό. Εξαιτίας της δραστηριότητάς του υπέρ των ορθοδόξων ο αυτοκράτορας Ουάλης τον κατεδίωξε και το 374 τον εξόρισε σε μια παραδουνάβια περιοχή.

Με το θάνατο του αυτοκράτορα (378), ο Ευσέβιος επέστρεψε από την εξορία του για να συνεχίσει τον αγώνα του για την Ορθοδοξία. Σε τούτο συνέβαλε και το γεγονός ότι διάδοχος του Ουάλη έγινε ο Θεοδόσιος ο Μέγας (379-395), ο οποίος υπήρξε προστάτης των ορθοδόξων και ενδιαφέρθηκε με ζήλο να αποκαταστήσει την Ορθοδοξία. Με την υποστήριξή του δραστηριοποιήθηκαν οι ορθόδοξοι, κυρίως για να αποκαταστήσουν τους επισκόπους που είχαν διωχθεί από τους αρειανούς ή για να τοποθετήσουν νέους επισκόπους σε περιοχές όπου πλεόναζαν οι αρειανοί.

Η δραστηριότητα αυτή των ορθοδόξων και μάλιστα με την υποστήριξη του αυτοκράτορα αντιμετωπίστηκε από τους αιρετικούς με μεγάλη ενεργητικότητα, που κάποτε προχωρούσε σε δυναμική αντιπαράθεση με τους ορθοδόξους και όχι σπάνια σε χειροδικία.

Ο Ευσέβιος Σαμοσάτων, μεταξύ των διαφόρων δραστηριοτήτων του υπέρ της πίστεως, επιδόθηκε κυρίως σε χειροτονίες νέων ορθόδοξων επισκόπων. Απ' όσα γνωρίζουμε χειροτόνησε τον Ακάκιο στη Βέροια της Συρίας, το σημερινό Χαλέπι, το Θεόδοτο στην Ιεράπολη της Φρυγίας (Μικρά Ασία), τον Ευσέβιο στη Χαλκίδα της Συρίας, τον Ισίδωρο στην Κύρο της βόρειας Συρίας, τον Ευλόγιο στην Αντινώ, που βρισκόταν στη Θηβαΐδα της Αιγύπτου, και τον Πρωτογένη στη γνωστή Έδεσσα στη βόρεια Μεσοποταμία.

Μετά από αυτούς προγραμμάτισε να χειροτονήσει σε επίσκοπο το Μάρα, που διακρινόταν για τις πολλές του αρετές, στη μικρή πόλη Δολίχη της Συρίας, όπου επικρατούσε ο αρειανισμός. Όταν στην πόλη μαθεύτηκε η πρόθεση του Ευσεβίου δημιουργήθηκε μεταξύ των αιρετικών αρκετή ανησυχία. Αυτό όμως δεν εμπόδισε τον Ευσέβιο να συνεχίσει την επιτέλεση του καθήκοντός του.

Όπως συνηθιζόταν την εποχή εκείνη οι ορθόδοξοι είχαν βγει έξω από την πόλη για να υποδεχθούν τον Ευσέβιο με ενθουσιασμό και στη συνέχεια να τον οδηγήσουν στο ναό για την τελετή. Αλλά και οι αρειανοί πρέπει να βγήκαν στον κεντρικό δρόμο περιμένοντας τον ερχομό του.

Δεν πρέπει να είχε κάνει ο Ευσέβιος τα πρώτα του βήματα στη Δολίχη όταν μια γυναίκα, φανατική αρειανή, που ήταν ανεβασμένη στη στέγη του σπιτιού της, πέταξε απευθείας στον Ευσέβιο «κέραμον», που τον πέτυχε και του σύντριψε το κεφάλι. Ο Ευσέβιος, σύμφωνα με το κείμενο της ιστορίας μας, «σε λίγο οδηγήθηκε στον ανώτερο βίο», δηλαδή στην ουράνια ζωή. Πριν εκπνεύσει πρόλαβε να δεσμεύσει με όρκους όσους ήταν παρόντες για να μην τιμωρηθεί καθόλου αυτή που τον χτύπησε. Στη συνέχεια, ακολουθώντας τη στάση του Κυρίου μπροστά στο σταυρό, είπε το «Πάτερ, άφες αυτοίς· ου γαρ οίδασι τι ποιούσι». Αναφέρθηκε και στον πρωτομάρτυρα Στέφανο, που, παρά τους λίθους που δέχτηκε, φώναξε: «Κύριε, μη στήσης αυτοίς την αμαρτίαν ταύτην».

Η Εκκλησία μας τον τιμά τον μάρτυρα της πίστεως στις 22 του Ιουνίου. Στην ακολουθία της ημέρας βρίσκουμε συναξαριστικό δίστιχο:

Κέρδος, Ευσέβιε, μάρτυς Κυρίου,

ευθύς δε στέφανος εν τη ση κάρα

το οποίο συμπληρώνει ο επόμενος ηρωελεγειακός στίχος:

Εικάδι δευτερίη κεφαλήν θλάσαν Ευσεβίοιο.

(Ηλίας Α. Βουλγαράκης, «Καθημερινές ιστορίες Αγίων και αμαρτωλών στο Βυζάντιο», εκδ. Μαΐστρος, σ. 43-46).

<http://bit.ly/2sGR1bG>